

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes**Gebruik en Didactiek** (voor docenten en gedeeltelijk voor leerlingen of particulieren)

De Routeplanners Engels en Nederlands zijn duidelijk geen databasegestuurde sites. Wie oefeningen en opdrachten wil maken, raden we aan simpelweg een stuk papier erbij te nemen of het bestand te printen en daarop de antwoorden te schrijven. Je moet in deze tijden toch ook een beetje je handschrift onderhouden. Ook zul je even het kruis over de bestanden voor lief moeten nemen. Als over enige tijd we veel oefen- en toetsmateriaal én modules ontwikkeld hebben, kunnen docenten b.v. te bewerken materiaal kruisloos in Word toegestuurd krijgen tegen een kleine vergoeding.

De grote op- en uitvouwbare *Routeplanners*, zoals die op de sites als pdf-bestanden te openen zijn en van waaruit per onderdeel de links naar de oefeningen gaan, bestaan eigenlijk al sinds halverwege jaren '80 in de eerdere vorm van vaardigheidskaternen op A5-formaat. Ik had die al in het beginstadium van mijn bestaan als leraar achter de hand voor mijn eigen leerlingen. Als ik ermee voor de dag kwam, waren leerlingen meestal blij eindelijk eens een fatsoenlijk overzicht te krijgen. In het voorwoord van elk vaardigheidskatern stond iets als het volgende:

Dit vaardigheidskatern (*VaaKat*) over werkwoordsvormen en -vervoegingen is bedoeld als naslagwerk voor de onderbouw van het voorgezet onderwijs. Boeken lever je aan het einde van het jaar meestal weer in en dan is het afwachten in hoeverre de theorie van het ene leerjaar wel terugkomt in het volgende. Aantekenschriften bieden in de praktijk ook geen gegarandeerd houvast voor de langere termijn. Ons inziens gaat er zo, en dus zeker sinds het bestaan van boekenfondsen, veel informatie voor leerlingen van jaar tot jaar verloren. De leerling blijft zonder algehele wegwijzer te zeer afhankelijk van boek en leraar, al hoeft dit laatste niet zo'n ramp te zijn.

De *VaaKats* zijn in principe gedifferentieerd van opzet. Dat wil zeggen, dat er waar mogelijk per kennis- of vaardigheidsonderdeel onderscheid is gemaakt tussen niveaus. De vier kolommen hiernaast geven aan dat het daarbij gaat om verschil in leerjaar en schooltype. De afkorting *t* staat voor de *theoretische leerweg* van het vmbo. Veel scholen proberen ervoor te zorgen dat deze eventueel aansluiting geeft naar 4 havo. Daarom kun je bij de laatste kolom ook 4t denken. Waar nodig, zal in de laatste kolom verder een onderscheid 3h versus 3v apart worden aangegeven. Het 3v-gedeelte is dan donkerder. Zo kan het ook voorkomen dat een kolom of een gedeelte ervan wit is. Dit betekent dat desbetreffende leerlingen wél enige kennis moeten nemen van de aangeboden theorie maar dat dit onderdeel nog niet actief hoeft te worden beheerst.

1	1	2	3
t	h	h	h
	v	v	v
	/	/	
	2	3	3
	t	t	v

Let er wel op dat de kolommen betrekking hebben op een stréfniveau aan het einde van het schooljaar. Je docent moet aangeven hoe de verwerving van kennis en het zich eigen maken van vaardigheden over het schooljaar verdeeld worden. Bovendien mag je niet vergeten dat een *VaaKat* een náslagwerk is. Dit houdt weer in, dat de onderwerpen eerst in de klas zijn uitgelegd en geoefend, en eventueel van meer gedetailleerde aantekeningen voorzien. Docenten zijn dus toch onmisbaar. Hoe dan ook, je kunt op elk moment nagaan in welke fase van kennis- en vaardigheidsbeheersing je verkeert voor een bepaald onderdeel; dus waar je tekort komt, vooruitloopt, of wat je te wachten staat. Ook kun je stof van een vorig jaar nog eens herhalen.

Onderdelen en niveauaanduidingen kunnen ook zijn uitgewerkt in opdracht en op aanwijzing van afzonderlijke scholen en docententeams. Voorkeuren en inzichten kunnen zo per school verschillen. Sommige onderdelen kunnen wat meer uitgewerkt zijn dan volgens de omschrijvingen en eisen van landelijke eindtermen strikt noodzakelijk is. Landelijke voorschriften geven ook niet altijd even duidelijk een **leerlijn** aan. Het aanbieden van wat meer en completere kennis hoeft geen probleem te zijn, zolang de *VaaKat* maar op de juiste manier gehanteerd wordt, namelijk als hulpmiddel en naslagwerk, en níet als een document dat van voor tot achter van buiten geleerd moet worden.

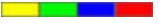

Samenvattend:

De **Routeplanners** geven (net als de hierboven beschreven eerdere *VaaKats*) een **leerlijn** aan voor de eerste 3 of 4 jaren van het voortgezet onderwijs. Voor docenten of vakgroepen Engels en Nederlands kunnen zij zo als basis dienen voor een longitudinaal leerplan.

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes

Scholen die iets zien in het gebruik van de Routeplanners, zouden per taallokaal over een twintigtal **klassen-sets** moeten beschikken. Er is nog steeds niks mis met (geplastificeerd) papier, met iets tastbaars, en als je de Routeplanners uitvouwt, heb je meteen een prachtig en duidelijk gestructureerd overzicht voor je. Het is heus nog niet zo dat elke school elk lokaal heeft volstaan of -liggen met computers, laptops, iPads of Tablets. En tegen die tijd kan er altijd nog een App-variant komen. Ik acht dit laatste echter niet zaligmakend.

De niveaokolommen zijn ook doorgezet in alle oefeningen, toetsen en opdrachten, maar dan in deze vorm:

 of of of . Hierdoor kan een leerling altijd zelf bepalen waar hij/zij staat met betrekking tot een leerstofonderdeel. Met behulp van de grote Routeplanner kan de leerling dan nazoeken in hoeverre hij/zij begrip moet aanvullen of wat hij/zij tot zover aankan, of waar hij/zij hulp nodig heeft.

De Routeplanners werken het best in een **modulaire aanpak**. Om precies te zijn, scholen zouden leerstof waar mogelijk in parallele niveauprogramma's modulair over periodes moeten verdelen, voor zover ze dat niet al doen natuurlijk, en vooral zichtbaar maken.

Het onderstaande is een willekeurig en inhoudelijk tamelijk traditioneel voorbeeld. De K en Z duiden op Klassikaal dan wel Zelfstandig. De nummers Z1 tot en met Z4 worden hieronder toegelicht.

Nederlands jaar 2	Bron	K / Z	Route	T	H	A / G	Werkhouding
1. Alg. taalv.(=ATV) + werkwoorden & grammatica TOETS	Boek	K Z1	1, 2				
2. Tekstbegrip TOETS	Boek / Module	K Z1&2	4				
3. De brief TOETS	Boek / (Module)	K Z1,2	6				
4. De verhaalvorm (een eerste structuuranalyse) AFSLUITING (Doe-het-zelfopdrachten)	Boek / Module	K Z1-3	XX				
5. Thema AFSLUITING	Module	K Z2-4	(H)				
Proefwerk KERST							<i>WH Totaal:</i>

1. ATV + zinsbouw & ontleden TOETS	Boek	K Z1	2				
2. Tekstbegrip TOETS	Boek / Module	K Z1&2	4				
3. Zinsbouw en stijl TOETS	Boek / Module	K Z1&2	2, 6				
4. Creatief schrijven AFSLUITING (Doe-het-zelfopdrachten)	Module	K Z1-3	XX				
5. Thema AFSLUITING	Module	K Z2-4					
Proefwerk PASEN							<i>WH Totaal:</i>

1. ATV + spelling & interpunctie TOETS	Boek	K Z1	3				
2. Tekstbegrip TOETS	Boek / Module	K Z1&2	4				
3. Het formulier TOETS	Boek / (Module)	K Z1	6				
4. Functioneel schrijven 1 & 2 TOETS	Boek / (Module)	K Z1	6				
5. Informatieve tekst & betoog(je) schrijven TOETS	Boek / Module	K Z2&3	5, 6				
6. Thema AFSLUITING	Module	K Z2-4					
Proefwerk ZOMER							<i>WH Totaal:</i>

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes

In leerjaar 3 kun je gaan variëren met leerstofonderdelen als Beeldspraak en stijlfiguren, Literatuurgeschiedenis 1, De Beeldvorm, De Verhaalvorm (structuuranalyse 2), De Dichtvorm, een thema als Fictie en werkelijkheid enzovoort enzovoorts.

Een **module** is een afgebakend leerstofonderdeel met tijdpad, doelen en toets of afsluitingsvorm. Ze kan aangeboden worden als pakket (reader) of gewoon middels een werkschema van verspreide paragrafen en oefeningen uit het boek.

Oh ja, de K van klassikaal (= korte uitleg of behandeling) en de Z van zelfwerkzaamheid. Conform de standaardtheorie zijn de vier in autonomie opklimmende vormen van **zelfwerkzaamheid** deze:

1. **Zelfstandig werken**: de leerling voert in de klas opdrachten uit met nauw omschreven taakdoelen **[Z1]**;
2. **zelfstandig samenwerken**: de docent bepaalt hoe het samenwerken wordt geregeld en geëvalueerd **[Z2]**;
3. **zelfstandig leren**: de docent bepaalt vooraf leer- of taakdoel, en beoordeling maar de leerling(en) bepaalt zelf de strategie of aanpak **[Z3]**;
4. **zelfverantwoordelijk leren** (theoretisch begrip): de leerling of het groepje leerlingen krijgt bijvoorbeeld ook evaluatieverantwoordelijkheid, door zelftoetsing, zelfbeoordeling of procesbeoordeling **[Z4]**.

Een modulaire periodieke ordening als bovenstaande laat ruimte voor zowel een cursorische als thematische of projectmatige benadering van onderwijs. Je geeft de modules titels die de inhoud van het leerstofonderdeel weergeven. Het is een grote misvatting in de meeste pta's (plannen voor toetsing en afsluiting - waarover later meer) van het huidig onderwijs, de aanduidingen te formuleren met hoofdstuk-, paragraaf-, bladzij- en oefeningnummers. Dat is het toppunt van nietszeggend lineair, rigide en dodelijk saai en defensief denken – en reken maar dat dit ook zo bij kinderen overkomt, zeker na drie jaar. Numerieke aanduidingen zijn er eventueel voor een toegevoegd werkschema.

Twee opmerkingen hierover nog: Een daadwerkelijk modulair programma staat zowel een cyclische, longitudinale opbouw van onderdelen toe als het inlassen van absolverende. Verder: **professionalisering is** in beginsel niet veel meer dan een **vormvraagstuk**, maar het vraagt kennis om kennisvraagstukken te overzien en voorzien. Onderwijzensen, teamleiders vooral, lijken tegenwoordig getraind te zijn zichzelf enthousiast en automatisch (Amerikaans?) tot 'professionals' uit te roepen, maar 'professionals' behoren van groot naar klein te kunnen denken en te weten dat het andersom altijd vastloopt. En ten derde, idealiter bouwt een module theorie (omvang & diepgang), vaardigheid en eisen op van:

 naar naar naar . Als vanzelf, parallel en verticaal.

Alles in de Routeplanners is getoetst aan het **ERK**, Europees Referentiekader voor moedertaal- en vreemdetaalonderwijs, en beantwoordt daar ook meer dan afdoende aan. Niettemin vind ik dat dit soort zaken absoluut niet verabsoluteerd moeten worden. Het ERK heeft zijn oorsprong in het Engels en dan met name in *The Threshold Level for Foreign Language Acquisition* van Van Ek uit begin jaren '80, die voorzag in doelinventarisaties op het gebied van *functions* (situatieve uitdrukkingwijzen), *notions* (situatief vocabulair) en *structures*. Opgebouwde kennis en ervaring vanuit een pre-ERK-tijdperk kan heel wel een ERK ondervangen en zelfs een realiteitswending geven.

Ik sta / Wij staan natuurlijk open voor vragen en opmerkingen. Zie volgende pagina voor de oorsprong van het idee achter de Routeplanners.

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes**Een idee begint helaas altijd persoonlijk**

In het prehistorische 1985 veranderde ik bewust van baan en ging als docent Nederlands en Engels les geven in het vierde leerjaar van een zojuist opgerichte middenschool in Utrecht. Dat wil zeggen, de school was een afsplitsing en verzelfstandiging van een bestaande Utrechtse middenschool. Aanwas van leerlingen en een soort scheiding der middenschoolgeesten, waarin ik me nooit verdiepte, lag er aan ten grondslag. Het was ook meteen de laatste middenschool die in Nederland zou ontstaan, en er werd de onvergetelijke naam *De Witte Raaf* aan verleend, een absoluut gevleugeld predicaat. Zeker ook, omdat het middenschoolexperiment enkele jaren later in sterk verwaterde vorm overging in de 'basisvorming voor voortgezet onderwijs'.

Toen ik echter begon aan De Witte Raaf, lag er een aantal interessante situatieve confrontaties voor me klaar. Let wel, ik had voor die uitdagingen gekozen:

- Ik was de enige docent Engels en Nederlands in het vierde en dus afsluitende jaar, en dit zou de eerste lichter Witte Raven zijn.
- Er was geen boek, methode of materiaal voor beide vakken.
- Ofschoon het middenschoolexperiment met maximale heterogeniteit (niveau en sociaal) binnen klassenverband, ingevoerd onder minister Van Kemenade, al ruim tien jaar bestond, was men op geen enkele middenschool in het land verder gekomen dan differentiatie op tempo, het zogeheten BHV-model (basis-, herhalings-, verrijkingsstof) en aftekenboekjes. 'Goede' leerlingen waren in no time klaar. En dan? 'Zwakke' leerlingen kregen hun aftekenboekje niet vol. En dan?

Ik voelde me schuldig ten opzichte van de leerlingen want hoe kon je met aftekenboekjes bepalen wie aansluiting kon krijgen naar een vmbo (was toen een nieuwe tussenvorm van lbo naar mbo) en wie naar een vwo? En vooral, hoe kon je kinderen binnen een jaar op basis van zakelijke gegevens vertrouwen geven in hun kunnen voor het 'hiernamaals'.

Er was geen boek, er waren geen zogeheten stencilpakketten, er was eigenlijk niks zo half augustus van dat nieuwe schooljaar. Als jonge (semi-)professional (dat predicaat bestond toen gelukkig nog niet voor leraren) had ik echter genoeg zelf vervaardigd 'leuk' materiaal achter de hand om enige tijd 'leuk' en ook nog zinvol te overbruggen en ik vroeg de jonge lui (halve generatie jonger) of zij megingen in twee weken variërende opdrachten, opdat ik daarna een heus programma voor eenieder zou hebben. En dat deden zij. Jaren tachtig, zware recessie, vooruitzicht op werk voor schoolverlaters nul, extrinsieke motivatieaanspraken in onderwijs nul, intrinsieke motivatie op basis van vertrouwen: ja.

Ik mocht meteen een boek uitzoeken van mijn slimme directeur (die bestonden toen nog: gewoon slim) en koos een volledig Engelstalig boek van Cambridge University Press, geïmporteerd door Intertaal. Ik koos dit boek, *Kernel One*, omdat het in tegenstelling tot alle boeken in Nederland (archetypische *Main Stream*-methodes) voorzag in de gegradeerde oefeningentypologie van Candlin, waardoor je parallel verschillende niveaus leerlingen met hetzelfde boek kon laten werken. Simpel werkschemaatje erbij.

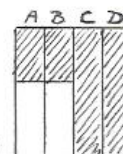
Daarbij begon ik gruwelijk te kopiëren (analoog), knippen (met schaar), plakken (met Pritt), typen (met elektrische typemachine en type-ex), wrijven (titelletters), kopiëren en nieten in honderdtallensets en vervaardigde zo vele onderwijsmodules, die ik gelijk kon inpassen in de periodeplannen van het schooljaar: vijf periodes van acht weken per jaar. Elk onderdeel werd afgesloten met een gedifferentieerde niveautoets of een afsluitingsopdracht. Wij noemden de periodeplannen doorstroomprogramma's want leerlingen konden elk onderdeel op niveau-naar-vermogen voldoen en desgewenst schakelmoduletjes doen. Het was zo open en eerlijk als eerlijk zijn kan. Máár ... hoe maakte je differentiatie in elke module, in elk hoofdstuk, in elke oefening, opdracht, toets zichtbaar? Zo dus: (Nogmaals, moeilijk voor te stellen misschien, maar van computers was toen nog lang geen sprake, en al helemaal niet in het onderwijs.)

2nd TEST English, 4th year, PERIOD II
THE VERB 1-7 (2)

De Witte Raaf
Utrecht

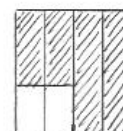
A. WORD ORDER: Maak goede zinnen door de opgebroken delen in de juiste volgorde te plaatsen.

1. Done/she/lately/to/has/him/what/?
2. Talking/who/last/to/you/night/were/?
3. It/rain/to/is/afraid/I/going/am/tonight.
4. Go/rather/he/he/cycling/'d/said.
5. Don't/to/allow/I/to/think/disco/father/the/Saturday/us/go/on/will.

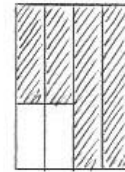
B. THIRD PERSON (ott): Vul de juiste vorm van het werkwoord in.

1. She always ___ (try) to work hard.
2. Every afternoon and every night she ___ (watch) TV.
3. Then she ___ (go) upstairs and
4. she and her bear ___ (lie) down to sleep.
5. She always ___ (say) she ___ (have) not been able to do her homework.

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes**C. PRESENT TENSE (ott): ING-FORM OR NOT?**

1. What ___ you (do) over there?
2. ___ you (not see) that I (talk) to you?
3. You never (listen) to what I say.
4. Well, I (listen) now, to my walkman, I mean.
5. I usually (play) my walkman when you start talking.
6. O, come have a look at what I (find) in my boot (dropped through the chimney, yet no speck of soot)!

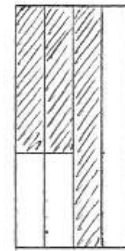
D. WRITE THE ING-FORMS

EXAMPLE: to go → going

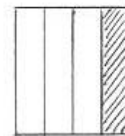
1. to hit
2. to hide
3. to carry
4. to lie
5. to agree

E. SIMPLE PAST (ovt) or PAST CONTINUOUS (ovt-Duurvorm)?

1. They (watch) TV, when suddenly they (hear) someone bang at the door and tap at the window.
2. They really (wonder) who (knock) there.
3. Before they (let) the fellow in - they guessed it had to be some kind of a strange fellow who had got lost, or something -, they made sure they (sit) up nice and straight.
4. When the funny chap (enter), his silly black friend (throw) sweets and oranges into the corners of the room.
5. They (say) that they ___ only (pop) in, as they were leaving for Spain in a couple of minutes.

TRANSLATE

1. Toen ik vanmorgen opstond, scheen de zon.
2. Hij lag nog te slapen, toen zij vertrok.
3. Zij stond op de bus te wachten, toen het gebeurde (to happen).
4. Ze glimlachten toen ze haar zagen.
5. Terwijl ze zaten te studeren, dronken ze een kop koffie.

F. THE PAST: Schrijf de verleden-tijdsvormen op.

1. work
2. hurry
3. agree
4. stop
5. offer
6. stay
7. say
8. permit
9. dye
10. die

De niveaus A, B, C, D stonden toen voor lbo-A, -B, -C en mavo-D. A was de individuele afgeleide van B en C stond ook voor mavo-C. Voor mavo-C was er in het reguliere onderwijs doorgaans geen apart programma maar het C-cijfer werd verkregen middels een omrekenformule als afgeleide van het D-cijfer. De formule was: $C = 0,8D + 2$. Dus bij $D=9$: $C=0,8(9)+2=9,2$. Maar bij $D=5$: $C=0,8(5)+2=4+2=6$.

Voor leerlingen die B-eisen niet aankonden, zochten we natuurlijk individuele pragmatische oplossingen, maar bijvoorbeeld tussen C en D probeerden we wel degelijk onderscheid te maken op grond van abstractie-inschattingen. En die bleken ook werkelijk in de praktijk. Je kon een typische C-leerling (sorry voor de onpersoonlijke classificatie) niet determineren richting havo-4. (Tegenwoordig, sinds leerlingen, cursisten en studenten vooral statische gegevens zijn, kan alles. *InHolland* was slechts exemplarisch.)

We hanteerden ook een E-programma voor kinderen met atheneum- of gymnasiumcapaciteiten. En die hadden die capaciteiten dan ook echt. Die draaiden de hand niet om voor dit soort grammatica en we voorzagen ze bij de talen in extra tekstverklaringsmodules, doe-het-zelfopdrachten genres en stijlfiguren, literatuurgeschiedenis, verhaalvormen, structuuranalyse enzovoort. Soms zetten we ze bij wijze van 'mastery learning' in bij het helpen van klasgenoten.

Terug naar de Routeplanners: We maakten op De Witte Raaf onmiddellijk wat wij noemden *Inscholingen*. Dat waren schoolspecifieke modellen voor normaal-functionele vaardigheden als telefoneren, een informatie-aanvraag (brief) schrijven, verslagschrijven maar ook voor de algemene taalvaardigheden als werkwoordsvorming, zinnen ontleden of samenvatten. Die modellen of templates werden op gekleurd dik papier in mappen in elk lokaal en in de mediatheek gelegd. En het werkte voor kinderen. Ze konden er gebruik van maken bij projecten maar we lasten ook integraal weken in wanneer kinderen binnen elk vak gecorrigeerd werden (let wel: gecorrigeerd ≠ beoordeeld) op afwisselend de d's en t's, de punten en komma's, de algemene zinsbouw, de hoofdzaken en bijzaken.

Ik durf wel te stellen, als je indertijd zoets afsprak, lag er (nog) geen handicap in het niveau van de collega's. Deze opmerking mag geen persoonlijke zijn, wel een (Nederlands-)politieke. Ten overvloede, kijk eens naar het onderwijs in Finland, bijvoorbeeld.

Idee & didactiek level bars / niveaubalkjes

Ter afsluiting een anekdote omtrent het begrip pta's:

De Witte Raaf werd al snel benaderd door de SLO, Stichting LeerplanOntwikkeling, deel te nemen aan landelijke onderwijsontwikkelingsprojecten. De SLO werd als belangrijkste beleidsvoorbereidende en -uitvoerende club van het ministerie ruimschoots gefinancierd door dat ministerie. Maar er werd wel degelijk gewerkt voor het geld. Ter vergelijking, in later tijden verkreeg het APS uit Utrecht eenzelfde politieke status. Het zogenaamde Nieuwe Leren kwam er vandaan. Al snel echter bleek dit geen enkele wetenschappelijk grondslag te hebben. Wat dat betreft, was de SLO in ieder geval heel wat degelijker.

Enfin, de SLO-mensen lagen binnen afzienbare tijd als het ware bij De Witte Raaf op de stoep want men begon ons als een ideaal modelschooltje voor eigen profetieën te zien. Als docenten werden wij op detachingsbasis betrokken bij hun projecten. Op een zekere namiddag stonden twee SLO-mensen enthousiast voor mijn lokaal. Ik was aan het opruimen.

'Coen,' vroeg Ik-zal-zijn-naam-niet-noemen, 'we zijn een handboek voor periodisering aan het maken. Maar heb jij misschien nog enkele van die pta's?'

'Huh, wat?'

'Pta's. Die plannen voor toetsing en afsluiting.'

Ja, elk leerstofonderdeel in mijn 'doorstroomprogramma's' werd afgesloten met hetzij een toets, hetzij een afsluitingsvorm als een werkstuk, verslag of presentatie.

'Tjee Wim, dat is wel een mondvul, hoor. Nou, OK. Neem deze maar mee. Net gemaakt. Je weet, ik blijf de leerlingen these days ongeveer twee weken voor. That's the limit. Doorstroomprogramma's noemen wij ze. Ik hou van een beetje stroom in de body en mind, hè.'

'Ja, ja. Hihi. Dank je, Coen.'

Ik ging naar de lerarenopleiding in zuidelijker streken, de Nederlandse middenschool ging, zoals voorzien, ter ziele. De ziel werd uit de lerarenopleiding getrokken doordat er zich jaarlijks minder en uiteindelijk nauwelijks studenten aandienen – en men dus later god-weet-wat moest toelaten – en ik mocht na drie jaar afvloeien. Ik ging naar een omscholingsinstituut van Arbeidsvoorziening, maar de werkgelegenheid trok voorzichtig weer aan, het omscholingsinstituut moest privatiseren en inkrimpen en ik mocht er na drie jaar afvloeien, en ik kwam per ongeluk weer terecht in het reguliere onderwijs. Zo stond ik bij aanvang van het nieuwe schooljaar voor de publicatiebord in de docentenkamer waarop allerlei doorlopende A4'tjes met kleine lettertjes waren geprikt. De conrector, een aimabel aandoende langere man met artificiële diepe keelstem, stond naast me.

'Wat is dit?' vroeg ik.

'De pta's.'

'De wat?'

'De plannen voor toetsing en afsluiting. Die ken je toch wel?'

'Reken maar, goddomme. Maar dat moet wel anders. In deze vorm gaat het niet werken.'

'Daar hebben we vorig jaar 4 conferenties over gehad, hoor. En dit is er als meest werkbaar variant uitgekomen. Dat is door al je nieuwe collega's zo besloten. En ik sta er ook helemaal achter.'

Het werd nooit meer wat tussen deze keelstemmeneer en mij, al deed hij halsstarrig vriendelijk in het dagelijks voorbijgaan.

Coen Theelen